

OBDOBJE SLOVANSKEGA PISMENSTVA – SREDNJI VEK

Slovani so razvili svojo pisavo in svoj sistem, ki je bil precej zahteven, pa vseeno enostavnejši od germanskih run.

626 – prva slovanska država Karantanija s socialno diferenciacijo

Po smrti Karla Velikega pride z zahoda do razmaha fevdalne oblasti, ki je svobodne ljudi spremenila v tlačane – Slovani so se temu ves čas upirali. Fevdalizem je temeljil na davkih, obvezni vojski, tlaki ... Slovani so se zatekli po pomoč k papežu, ta pa je njihovo ozemlje že dal Ludviku Bavarskemu. Po letu 854 se slovanski odposlanci na željo kneza Rastislava odpravijo po pomoč v Carigrad k cesarju. Ta je poslal brata Cirila in Metoda, ki sta bila po očetu Grka, po materi pa Slovana. Razvila sta slovansko pisavo glagolico, ki je bila narejena na osnovi krščanske božanske geometrije (kvadrat in krog). 869 Slovani dobijo Biblijo v svojem jeziku. Na koncu 9. in v začetku 10. stoletja Slovani dobijo tudi prve univerze.

Žitije svetnikov in izjemnih posameznikov → izvorna slovanska tvorba, neke vrste srednjeveška oblika povesti, romana; zapisujejo dejanske podatke in ne izmišljenih. Žitija so nastajala od 11. st. pa vse do 1920. Življenjepisi govorijo o življenju srbskih vladarjev in cerkvenih dostojanstvenikov. Srbski menihi so pogosto prepisovali tudi dva starejša življenjepisa, ki sta nastala že v makedonski literaturi – o Cirilu in Metodu (*Panonske legende*). Prvi življenjepis o Štefanu Nemanju (1. srbski kralj) je napisal njegov sin Sava-Rastko. O Rastku (sv. Sava) pišeta dva meniha s Svete gore: Domentijan – popisal njegovo ljubezen do Boga in sočloveka, njegove stike z jeruzalemskim patriarhom; Teodosij – popisuje konkretne dogodke, zato se njegovo delo bere kot roman; Rastko je pobegnil od doma in šel v samostan in postal eden najbolj izobraženih svojega časa. Umrl je na dvoru bolgarskega carja, o njem so znane številne anekdote.

Dramska dela: moralitete, misteriji, mirakli (po letu 1604)

Prikazanja: v ljudskem jeziku, izvedba preprostih ljudi navadno ob nedeljah na trgu – kot nekakšna biblija ubogih.

Turška kronika ali Janičarjevi spomini / Tajna knjiga evropskih kraljev → napiše jo nek janičar v zaporu – Konstantin Mihajlović (razlaga islama, ustroj vojske). Pomembno je, da se med poglavji najdejo pasaže, ki govorijo o njegovem individualnem počutju, občutkih razočaranja, radosti, sreče ob vrnitvi v svojo domovino.

Aleksandrida – roman o Aleksandru Velikem, bilo je ok. 80 rokopisov. Aleksander Veliki je med svojimi vojaki uvedel enakopravnost, v vsakem mestu, ki ga je zajel, je ustanovil univerzo; želel je, da bi poraženci in zmagovalci živeli v miru. Taka besedila so uporabljali za vzgojo aristokracije. V romanih o Aleksandru so izvrstni primeri prijateljstva, ljubezni ...

Razdelitev srednjeveške književnosti po vsebini – slovansko peteroknižje

1. cerkvena ali religiozna književnost: življenjepisi in apokrifi
2. zgodovinska besedila: opisana zgodovina nastanka sveta, krščanstva, zgodovina posameznih kraljev, samostanov, rodbin ... Pomembna so, ker nam prinašajo podatke o etničnih razmerah, izginotjih.
3. pravni spisi: od državnih do lokalnih, obstajajo tudi krajši spisi, ki se nanašajo na življenje v posameznih skupnostih, npr. samostani, mesta.
4. znanstveni spisi (psevdoznanstveni spisi): veliko medicinskih spisov
5. poučno-zabavni spisi: iz tega se je razvila pisna besedna umetnost. Pri tem je imel pomembno mesto delež prevodnih besedil, ki so prihajala iz JV Mediterana. Prevajali so veliko grških besedil – romani o Troji, o Aleksandru, Janičarjevi spomini. Iz zahodnih literatur sta hr. in sr. literatura sprejeli zgodbe o pobožnih in junaških vitezih, kot so bili Tristan, Lancelot in drugi.